

Üdvözlét Kárpátaljáról

2. rész:

Kárpátalja hétköznapjai

Ukrajna függetlenedése az első években a hétköznapok anarchiáját jelentette. Az addigi állami vállalatok, kolhozok megszűntek, a munkanélküliség elképesztő méreteket öltött. Általános elszegényedés jellemezte a lakosságot. (Ennek híre Magyarországra is eljutott, de a valóság rácáfolt a legvadabb hírekre is. Pl. a még munkában állók, elsősorban az állami alkalmazottak hónapokig nem kaptak fizetést.) Általános volt az áru- és a pénzhiány.

Az emberek a legkülönbözőbb módon védekeztek. Akiknek földjük volt a hegyoldalokon, szinte önálló gazdálkodást folytattak és folytattak ma is. A kaszáló az egyik legnagyobb kincs. A hegyoldalak minden kaszálható részét művelik, a hegy lábától a hegycsúcsig. A kaszálás idejének és menetének olyan ritusa van, mint nálunk egykor az aratásnak.

A másik védekezési forma a külföldi munkavállalás. Ideiglenes tartózkodási és munkavállalási engedéllyel a mai napig ezrek dolgoznak külföldön, elsősorban Magyarországon. Van aki már több mint egy évtizede jár „magyarba” dolgozni – főként a magyar ajkúak. Ezzel szorosan összefügg az áttelepülés. Sokan ebben látják (látják) a megoldást, és ha a magyar szülők tehetik, segítik gyermekeiket az áttelepülésben. (Városunk egyik oktatási intézményében hat Kárpátaljáról áttelepült tanár dolgozik.)

Egy időben általánossá vált a határon átvélő „magánkereskedelem”, a csencselés (benzin, cigaretta stb.). A jelentős árkülönbözetet használták ki élelmes emberek. Részben a Gyurcsány-kormány rendelkezéseinek következtében, részben az árkiegyenlítő hatására napjainkra ennek befellegzett. (Ezért a jelenlegi magyar kormány – finoman szólva – nem népszerű a kárpátaljai magyarok körében.)

Az utóbbi időben a gazdaság kezd talpra állni. Beregszász közelében – a sok elhagyott szőlőültetvény mellett – legalább száz hektáron telepítettek a hegy lábánál mintaszerű szőlőültetvényt. Fantasztikus látvány volt, ahogy a szőlőkarók mértani rendben sorakoztak kilométereken át. Mezővári (Vári) közelében egy falu, Alsóapsa (elsősorban cigány) lakossága gazdagodott meg kereskedelemről. Állítólag Szibériára is eljuttattak áruikkal, esetenként charter gépekkel szállítják az áruutánpótlást (pl. a szotyolát). A gazdagodás látványos megnyilvánulása, hogy a falu házainak többsége többszintes, többtoronyos, oszloperdős, „csicsás” palota. (Az erdélyi Torda közelében látható néhány ilyenekből.)

Az egykori áruhiány már a múlté, a boltok bőséges választékot kínálnak.

– Árubőség – pénzhiány – jellemezte a helyzetet háziasszonyunk.

Falusi turizmus

A megélhetés egyre terjedő módszere a falusi turizmus. Több magyar cég szervez utakat Kárpátaljára, és a turistákat magánházaiknál szállásolják el. Jól szervezeten végzik ezt a tevékenységet. Már kialakult hálózatuk van Mezőváriban, Szolyván és más településeken.

Tiszta szoba

Színvonaluk két területen magas. Az egyik az étkeztetés. Finoman főznek, bőségesen és izlésesen tálnak. Megbízóik még azt is előírják, hogy a vendégnapokon milyen ebédet, reggelit, vacsorát kell feltálalni. Ha a program egésznapos, akkor úti csomagot készítenek.

A másik a vendéglátás. A turistát a szó szoros értelmében vendégként kezelik. Az étkezések előtt rövidített, utána bort vagy sört kínálnak. Lesik kívánságaikat, együtt étkeznek, ha igény van rá, akár éjfélig is beszélgetnek. Mindezt láthatóan szívből teszik. Presztízkérdést csinálnak abból, hogy a vendég mindennel elégedett legyen.

Magdi és vendégei

A szállás minősége változó, de mindenütt tiszta. Hallomásból tudjuk, hogy olyan szállás is volt, amelyek szobáiban csak ágyak voltak összeszúfolva. Szolyvai házinénink két házaspárt akart elhelyezni egy ablaktalan szobában, három ágyon két takaróval. Amikor e sorok írója – rossz szokása szerint – nevetőgörcsöt kapott, a háziasszony, idősebb Ilike kétségbeesve kérdezte, mi a baj. Miután elmondtuk, gondolkodás nélkül kiköltöztette lányát, a fiatalabb Ilikét az ugyanezen a telken épült lakásából, unokástul, hogy olyan legyen a szállás, amelyet a vendégek akarnak. (Az igaz, hogy Vologyka, az unoka, vasvilla szemekkel nyársalt fel bennünket, miután megtudta, hogy kitértük a szobájából.)

Miután Ilike látta, hogy minden rendben, feltálalta a vacsorát: 72 fokos (!) házipálinka, utána, hogy baj ne legyen, uborkás, káposztafőzelék és hideg csirkecomb, majd főtt hús, húsleves, sült csirke (kapirgáló csirkéből), rántott hal hajdinakása-körettel, két kancsó vörösbor. Aggódva figyelte, izlik-e, s közben megismertük élete történetét. (Nagy fájdalom: egy éve vesztette el férjét, aki Magyarországon dolgozott, és már arra készült, hogy hazajön pihenni a kis házba, amit ezért épített. A kerítést már nem tudta befejezni.) Reggel puszival búcsúzott, és azzal, hogy mindenkit visszavár.

Ugyancsak Szolyván egy nyolctagú csoportot egy ruszin férfi látott vendégül. (Felesége Magyarországon dolgozik.) Noha nem tudott magyarul, kitűnően megértette magát, s a vendégek – csupa hölgy – elragadtatással beszéltek róla és a főztjéről.

Magdi, mezővári vendéglátónk már három éve fogad vendégeket. Profi módon csinálja. A két házaspárt két szobában helyezte el kényelmes ágyakon. Ő is izletesen főz, de már tudja, mennyit érdemes feltenni az asztalra. A néhány nap alatt közel került hozzánk, elmondta gondjait, bajait: az ő férje is magyarba jár dolgozni már 13 éve; sok gondja van a nagylányával, aki éppen szerelmes; egyedül van az otthoni munkára: csirkék, disznók, kiskert, vetemény a Tisza-parton, és hát a vendéglátás. A férfiak bókjait a helyükön kezelte, a vendégeket még az irodalmi estre is elkísérte.

Kutas Ferenc

Kita Erzsébet és K. Szarka Judit felvételei

**53
kép**

Ezzel a címmel látható három szarvasi alkotó fotókiállítás a Tessedik Sámuel Múzeumban. Koltai Lajos, Pálincás László és Molitorisz Endre fotográfiáit október 15-ig láthatja a közönség.